

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МІЖВУЗІВСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИУРОЧЕНА
ДНЮ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ
29 жовтня 2024 року

«СИЛА МОВИ:
ДУХ, ЗБРОЯ, ІНТЕЛЕКТ»

Ірина ФАРІОН

Львів 2024

«Сила мови: дух, зброя, інтелект»: збірник тез доповідей Міжвузівської наукової конференції, приуроченої Дню української писемності та мови курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 29 жовтня 2024 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2024. 174 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Роман ЛАВРЕЦЬКИЙ	полковник служби цивільного захисту, кандидат історичних наук, доцент, начальник факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Ігор КОВАЛЬ	підполковник служби цивільного захисту, кандидат педагогічних наук, заступник начальника факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Лідія ВЕРБИЦЬКА	кандидат філологічних наук, завідувач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Ірина БАБІЙ	кандидат пед. наук, професор кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Тетяна БОТВИН	доктор філософії, доцент, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Тетяна КОНІВЦЬКА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Марина КУЛЬЧИЦЬКА	кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Галина ХЛИПАВКА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД

Збірник укладено за тезами доповідей Міжвузівської наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів «Сила мови: дух, зброя, інтелект», приуроченої Дню української писемності та мови, 29 жовтня 2024 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій

- Секція 1. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі.
- Секція 3. Мова і національна психологія. Актуальні питання викладання мовних дисциплін у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

©ЛДУ БЖД, 2024

11. Токар Л. Українська мова в умовах сучасної гібридної війни. — Київ: Наукова думка, 2022. — С. 148-151.

12. Фаріон І. Мова - це зброя. - Київ: Темпора, 2022. — С. 87.

13. Шевчук М. Інформаційні війни і українська мова: нові виміри після 2022 року.- Київ: Основа, 2023. — С. 63-67.

УДК 82-5.82.091.811.11

ІРИНА ФАРІОН І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ЧИ Є МІСЦЕ ДЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ?

Дарія АДОЛЬФ

Науковий керівник - Надія САЛАМІН

*викладач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*

Мовне питання в Україні – це ключове питання, яке турбує кожного свідомого українця та українку, це тема, яка торкається не лише нашої культурної ідентичності, а й державної єдності та політичної стабільності.

Основним аспектом є збереження балансу між українською мовою, як рідною і національною, та іноземними мовами, які активно супроводжують нас у повсякденному житті. Зокрема, такою мовою виступає англійська, оскільки зараз вона має значне місце у нашій країні. Обов'язковий предмет для вивчення у школі та закладах вищої освіти, обов'язкова компонента для призначення на посаду, мова спілкування у секторі бізнесу та економіки. Що це? Глобалізація, чи спосіб зупинити розвиток української мови?

Українська громадська діячка, мовознавиця, політикиня – Ірина Фаріон висловлювала глибоку стурбованість з приводу даного питання, оскільки вважала, що поширення англійської мови в Україні та надання їй особливого статусу, може мати негативний вплив на розвиток української мови, подібний до ситуації з російською мовою. На її думку такий хід подій створює загрозу «англізації» та переміщує українську мову на другий план, особливо у сфері культури та освіти.

"Діти в школі мають робити вибір, а не всіх треба заганяти. Як колись нас заганяли всіх у московську мову, а тепер всіх - в англійську. Дайте дітям вибір, щоб вони комунікували в світі різними мовами. І визначте врешті-решт пріоритет. Якщо в Україні не буде пріоритету української мови, то не буде в Україні України, на жаль", - зауважує Фаріон [3].

Мовознавиця стверджує, що ми повинні сприяти розвитку та підтримці української мови абсолютно у всіх галузях, на усіх рівнях та усіх її проявах і наголошує, що глобалізація не повинна перешкоджати розвитку національної ідентичності.

Вона звертає увагу й на те, що навіть у контексті наукових досліджень та викладацької діяльності - пріоритет повинен залишатися за українською мовою, інакше ми ризикуємо втратити нашу національну автентичність: «Негативно ставлюся. Це філософія раба. Все, аби лиш не українська. Це старі комплекси на новий манер. Нині англійська мова в Україні має всі законодавчі підстави для функціонування. Державний службовець найвищого рангу, відповідно до закону про державну службу, має володіти англійською мовою. Відповідно до мовного закону, дисертації можна захищати або українською, або англійською замість того, аби захищати їх винятково українською, а відтак перекладати якою завгодно. Науковий апарат слід розвивати державною мовою, бо це національне мислення нації і творення національного продукту» [2].

Тобто, ми повинні розуміти, що місце англійській мові серед українців є, проте вона не повинна заміняти українську в офіційних чи освітніх сферах, а її роль має бути чітко обмеженою до міжнародного спілкування. Ірина Фаріон вважає, що лише українська мова повинна залишатися головним засобом вираження національної ідентичності та інтелектуального розвитку.

Ще однією проблемою, пов'язаною з англійською мовою є надмірне запозичення англійських слів у повсякденне життя. З метою привернення уваги до цієї проблеми політикиня видала монографію «Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціоконтексті», у котрій аналізується сучасне мовно-суспільне явище барбаризації – свого роду «очуження» в соціокультурному контексті. З'ясовуються позамовні та внутрішньомовні причини добровільного чи примусового запозичення слів, крізь призму культурно-мовної національної ідентичності. За думкою авторки, ця

проблема, часто спричинена незнанням можливостей власної мови чи вторинною ментальністю [4].

Дана праця загострює увагу на недоречності та безглуздості просування українсько-англійського суржику й застерігає від надмірних запозичень, адже до 65% запозичених слів існує його український відповідник, а лише 19% зі збірки англізмів можуть поповнити наш синонімічний ряд.

В одному із інтерв'ю, пані Ірина сказала: "Там, де можна вживати своє слово, ми, на жаль, віддаємо перевагу чужому. Лише комплекс меншовартости нашої нації не дозволяє нам відмовитись від цієї мерзенної перспективи – захоплюватися усім чужорідним" – і наголосила, що "ми повинні знати чужі мови, щоб комунікувати з цілим світом, але й порядкувати і панувати у своїй, яка є нашим домом" [1].

Підсумовуючи, можемо сказати, що Ірина Фаріон виступає проти заміщення української мови англійською, оскільки тільки завдяки розвитку, вдосконаленню та поширенню нашої мови ми формуємо свою національну ідентичність та позиціонуємо себе як націю у міжнародному середовищі. Проте, наголошує на тому, що вивчення іноземних мов є важливим аспектом для якісної комунікації у світі. Тільки за умови обережності та розуміння цінності нашої мови ми в змозі зберегти свою автентичність та досягти високого рівня глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варіанти. Фаріон стає на прох з англобарбаризацією молодого покоління [Електронний ресурс] / Варіанти. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://varianty.lviv.ua/publikatsiyi/farion-staie-na-priu-z-anhlobarbaryzatsiieiu-molodoho-pokolinnia>.
2. Главком. Заповіт Ірини Фаріон. Пророцтва і найяскравіші цитати з інтерв'ю різних років [Електронний ресурс] / Главком. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://glavcom.ua/longreads/zapovit-irini-farion-prorotstva-i-najjaskravishi-tsitati-z-intervju-riznikh-rokiv-1010988.html>.
3. Матіїв В. "Такого немає у жодній країні", - Фаріон щодо законопроекту про англійську мову в Україні [Електронний

ресурс] / Вікторія Матіїв. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://firtka.if.ua/blog/view/takogo-nemaie-u-zhodnii-krayini-farion-shchodo-zakonoproiektu-pro-angliisku-movu-v-ukrayini>.

4. Поштівка. Ірина Фаріон презентувала книгу “Англізми і Протианглізми: 100 історій слів у соціоконтексті” [Електронний ресурс] / Поштівка. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://poshtivka.org/iryna-farion-prezentuvala-knygu/>.

УДК 007:304:659.3

**«ХТО ЧИТАЄ - ТОЙ ПОНАД ЧАСОМ» -
ПРОЄКТ ІРИНИ ФАРІОН
«АКАДЕМІЧНІ МАЙСТЕР-КЛАСИ: ВІД КНИГИ ДО МЕТИ»**

Павло ДОЛЬНИЙ

*Науковий керівник – Ірина БАБІЙ, професор кафедри
українознавства та міжкультурної комунікації
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*

Ірина Фаріон була автором численних медіапроектів, особнє місце межи ними посідає «Від книги до мети». Усього впродовж 10 років відбулось дев'ять сезонів з 2011 до 2019 рр., а також позасезонні презентації у 2021 році – загалом таких зустрічей було 74.

Стимулом до його народження стала малолюдна презентація у Львові унікального словника професора Ужгородського університету Павла Чучки «Слов'янські імена українців». 2011 року у Львові, на яку завітало лише вісім осіб. Це стало останньою краплею у бажанні Ірини Фаріон показати суспільству справжні наукові та мистецькі авторитети, а не винесені на поверхню піною суспільних обставин або політичної чи псевдокультурної кон'юнктури. Оскільки антропоніміка була цариною інтересів самої Ірини Фаріон, тому саме Павло Чучка – український мовознавець, доктор філологічних наук, професор став першим гостем проєкту.

Проект, як і усе, що робила Ірина Дмитрівна має, амбітну і промовисту назву – «Академічні майстер-класи: від книги до мети», адже, читаючи книги людина може досягти високих цілей, виховати у собі почуття національної гідності, а також збагатити власний внутрішній світ. Читання, на думку Ірини Фаріон, є способом бути

З М І С Т

СЛОВО ДО ЧИТАЧА	4
------------------------------	---

СЕКЦІЯ 1**МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ**

Ольга ШЕЛУДЬКО

МОВНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	6
--	---

Діана ТУСИН

УКРАЇНСЬКА МОВА - МОВА ПЕРЕМОГИ.....	9
--------------------------------------	---

Дарія АДОЛЬФ

ІРИНА ФАРІОН І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ЧИ Є МІСЦЕ ДЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ?.....	14
---	----

Павло ДОЛЬНИЙ

«ХТО ЧИТАЄ – ТОЙ ПОНАД ЧАСОМ» - ПРОЄКТ ІРИНИ ФАРІОН «ВІД КНИГИ ДО МЕТИ».....	17
---	----

Олеся ДУМАНСЬКА

ВПЛИВ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ НАРОДУ.....	20
---	----

Вікторія ЛОЗА, Марина КУЛЬЧИЦЬКА

АНГЛІЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: КОНЦЕПТУАЛЬНЕ БАЧЕННЯ ІРИНИ ФАРІОН.....	23
---	----

Єлизавета НАВРОЦЬКА

ТАКТИКИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ МОВНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.....	27
---	----

Андрій ПУНДИК

ВІЙСЬКОВИЙ СЛЕНГ: МОВНА ПЛУТАНИНА ЧИ НОРМА?.....	29
--	----

Христина СЕРЕДНИЦЬКА

ІРИНА ФАРІОН: БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКУ МОВУ В ПОЛІТИЦІ ТА СУСПІЛЬСТВІ..... 32

Олеся ВОЙТЮК

ГОЛОС УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ: НАДІЯ СВІТЛИЧНА.....38

Роксолана КУЛИК

У МОВІ СИЛА ЗБРОЇ.....42

Діана БОНДАРЧУК

ВАЖЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У СУСПІЛЬСТВІ.....49

СЕКЦІЯ 2

НАЦІОНАЛЬНІ МОВИ І КУЛЬТУРИ В ЇХ СПЕЦИФІЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ. УКРАЇНСЬКА МОВА У СВІТІ

Анастасія ЛЕВЧЕНКО

КРИМСЬКА ТЕМА У РОМАНІ АНАСТАСІЇ ЛЕВКОВОЇ «ЗА ПЕРЕКОПОМ Є ЗЕМЛЯ».....52

Маркіян ПИТЕЛЬ

УКРАЇНСЬКА МОВА – КЛЮЧ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ ЗА КОРДОНОМ..... 56

Анна БАРАНОВСЬКА, Лідія ВЕРБИЦЬКА

ПЕТРО ЯЦИК – ФУНДАТОР МІЖНАРОДНОГО КОНКУРСУ ЗНАВЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (“УБОГИЙ ДУХОМ НЕ МОЖЕ БУТИ БАГАТИМ”)..... 60

Божена КАЛИТЯК

МОВА ЯК СВИТОГЛЯДНИЙ КОМПОНЕНТ ОСОБИСТОСТІ В РОМАНІ ЛІНИ КОСТЕНКО «ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО» 65

Оксана ПОГОРЕЦЬКА

МАЛІ НЕ ЗДАТНІ ЗРОЗУМІТИ ВЕЛИКИХ: ВЕЛИКИЙ МОВОЗНАВЕЦЬ
ЮРІЙ ШЕВЕЛЬОВ.....68

Остан СОЛОНІНКА, Ірина СИНЕВСЬКА

МОВНА СТІЙКІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПОРУ В КУЛЬТУРНИХ
ПРОДУКТАХ: ЛІТЕРАТУРА, МУЗИКА, КІНЕМАТОГРАФ.....72

Альона ДРОБНА

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ ЯК МОДЕРНІЗАТОР УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ..76

Олександр ШВЕЦЬ

НАЦІОНАЛЬНО-КРЕАТИВНА МІСІЯ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА В
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ІРИНИ ФАРІОН.....79

СЕКЦІЯ 3

МОВА І НАЦІОНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІНН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Олександра ДЕРІКОНЬ

ІНКЛЮЗИВНЕ МОВНЕ НАВЧАННЯ: СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО
СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВСІХ СТУДЕНТІВ.....83

Владислав ІВАНЮК

МЕТАФОРИЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКИ
ПРАВООХОРОННОЇ СФЕРИ.....87

Остан ІВАЦІШИН

МОВА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....90

Вероніка МАРТИНЕЦЬ

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКА
ПРАВООХОРОННОЇ СФЕРИ.....93

Наталія ІВАНИШИН

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА.....97

Марія КОХАН

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА САМООЦІНКУ ТА РІВЕНЬ
ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ.....100

Оксана ГАТАЛА

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ.....105

Ілона КАРАВЕЦЬ

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ В УМОВАХ ВОЄННИХ
КОНФЛІКТІВ: СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ
.....108

Богдана НАДОЛІШНЯ

ЗВЕРТАННЯ В КОЛИСАНКАХ ЯК ВИРАЗНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ УКРАЇНЦІВ.....112

Максим ОСІПОВ

МОВА ЯК СПОСІБ СВІТОБАЧЕННЯ.....116

Назарій РОЮК

ЕМОЦІЙНА І ПСИХОЛОГІЧНА СИЛА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ВІД
ОСОБИСТОГО ДО НАЦІОНАЛЬНОГО РІВНЯ.....119

Максим ШМЕГА

МОВА – ЦЕ КЛЮЧ ДО РОЗУМІННЯ СВІТУ І СЕБЕ В НЬОМУ:
ПЕРЕРОДЖЕННЯ ЮРІЯ ІЛЛЕНКА.....123

Тетяна КРАВЧЕНКО

«ЗНАННЯ, ЩО ЗАВЖДИ ВЕДУТЬ ДО ПЕРЕМОГИ» -
ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ «ГЕН УКРАЇНЦІВ».....128

Соломія ПОДОБІНСЬКА

РОЛЬ МОВИ У ЗБЕРЕЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....132

Вікторія МОНЧАК

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ДРАМІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ «БОЯРИНЯ».....138

Василь СЛОБОДЯН

ВПЛИВ МОВИ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ
КУРСАНТІВ.....142

Анна КИЦАЙ

УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИЩЕВІ НАЗВИ ЯК ПРЕДМЕТ РАНИХ НАУКОВИХ
ПОШУКІВ ІРИНИ ФАРІОН.....148

Іван ЧІПЧИК

ДІАЛЕКТИЗМИ ТА СУРЖИК: ГОВІРКА СЕЛА ТУХОЛЬКИ ЛЬВІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ.....151

Володимир ЗВАРИЧ

МОВНО-КУЛЬТУРНА СФЕРА МАГІЧНОГО В УКРАЇНСЬКІЙ ТА
АРАБСЬКІЙ ЧАРІВНІЙ КАЗЦІ.....154

Оксана ТКАЧИК

МОВА ЯК СТРИЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ДОСВІД
ІРЛАНДІЇ.....158

Максим ШМЕГА

УСВІДОМЛЕННЯ ВАГИ МОВИ: АНАЛІЗ ПОГЛЯДІВ ІРИНИ ФАРІОН
НА «ЗАБРУДНЕНІСЬ» НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ.....163